תורה אור

*למעוטי שוגג אנוס ומוטעה, אי הכי הכא נמי מיבעי למעוטי אנוס שוגג ומוטעה? תרי "ההוא" כתיבי, ואלא "לה'" למה לי? *להוציא שעיר המשתלח: חומר בהעלאה כו': ת"ר °איש א] איש מה ת"ל? לרבות שנים שאחזו באבר והעלו שחייבין, שיכול והלא דין הוא ומה השוחט להדיוט שחייב, שנים שאחזו בסכין ושחטו פטורין, המעלה להדיוט שפטור אינו דין ששנים שאחזו ב] פטורין, ת"ל "איש איש" דברי ר"ש, רבי יוסי אומר "ההוא" אחד ולא שנים, א"כ מה ת"ל "איש איש"? *דברה תורה כלשון בני אדם ור"ש האי "ההוא" ג] מיבעי ליה למעוטי שוגג אנוס מוטעה ורבי יוסי מהוא ההוא, ור"ש הוא-ההוא לא דריש; ורבי יוסי מדהאי "איש איש" *דברה תורה כלשון בני אדם ד] (ההוא) "איש איש" נמי דברה תורה כלשון בני אדם, ואלא השוחט להדיוט ה] מנא ליה דחייב? נפקא ליה °מדם יחשב לאיש ההוא דם שפך ואפילו השוחט לאיש: העלה וחזר והעלה כו': אמר ר"ל מחלוקת בד' וה' אברים דמר סבר כי כתיב "לעשות אותו" על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר אבל בהמה כתיב ומר סבר אכל אבר ואבר כתיב, אבל ו] אבר אחד דברי הכל אינו חייב אלא אחת ור' יוחנן אמר: מחלוקת באבר אחד דמר סבר מוקטרי פנים שחסרו ז] והעלה בחוץ חייב ומר סבר פטור אבל בד' וה' איברין דברי הכל חייב על כל אבר ואבר, ופליגא דעולא, דאמר עולא הכל מודים במוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ שחייב לא נחלקו אלא במוקטרי ח] (בחוץ) שחסרו והעלו בחוץ דמר סבר פטור ומ"ס חייב, איכא דאמרי אמר עולא הכל מודים במוקטרי חוץ שחסרו והעלו בחוץ שהוא פטור לא נחלקו אלא במוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ דמ"ס פטור ומ"ס חייב, ופליגי דאבוה דשמואל אלישנא קמא דעולא דאמר אבוה דשמואל כמאן מהדרינן פוקעין לגבי מזבח, כמאן? דלא כר' יוסי: ואינו חייב עד שיעלה כו': אמר רב הונא מאי טעמא דרבי יוסי? דכתיב °ויבן נח מזבח לה' א"ר יוחנן ט] מ"ט דר"ש דכתיב °ויקח מנוח את גדי העזים ואת המנחה ויעל על הצור לה' ואידך נמי הכתיב "ויבן מזבח לה'" ההוא גובהה בעלמא ואידך נמי הא כתיב "ויקח מנוח" הוראת שעה היתה ואיבעית אימא ה"ט דר"ש כדתניא ר"ש אומר °מזבח פתח אהל מועד ואין מזבח בבמה לפיכך העלה על הסלע או על האבן חייב (א) יצא מיבעי ליה! ה"ק לפיכך בשעת איסור הבמות העלה על הסלע או על האבן חייב בעי רבי יוסי בר' חנינא קרן וכבש ויסוד וריבוע מהו שיעכבו בבמה? א"ל רבי ירמיה תניא *קרן וכבש וריבוע ויסוד מעכבין בבמה גדולה ואין מעכבין בבמה קטנה:

מתני'

ויקרא יז

שם

בראשית ח

שופטים יג

ויקרא יז

למעוטי שוגג אנוס ומוטעה. דהכי דריש בת"כ כל ההוא דגבי ונכרת כשישנו בהווייתו ובדעתו ולא אנוס ולא שוגג מאליו או מוטעה ע"י אחרים: **תרי ההוא כתיבי.** "דם יחשב לאיש ההוא" בשחיטה כתיב (ויקרא יז): **אלא לה'.** דכתיב גבי שחיטה: **ל"ל להוציא שעיר המשתלח.** דמשמע הראוי ליקרב לשם חייבין עליו בחוץ ושאינו עומד לשם אין חייבין עליו בחוץ, ולקמן בפ' בתרא (דף קיג:) דריש לה תנא דברייתא הכי וגלי בשחיטה והוא הדין להעלאה דהא מיגמר גמירי מהדדי כדאמרן לערב פרשיות בר מהנך תרי חומרי דמתני' דמפרשי קראי בכולהו בין לחיובא בין לפטורא: **מה ת"ל איש איש.** גבי העלאה: **ושחטו פטורין.** כדילפינן לעיל דכתיב "ההוא": **אבל בהמה כתיב.** על כל הבהמה הוא חייב ואינו חייב על אבר אחד הלכך כולה חדא העלאה היא: **אבל באבר אחד.** והקריבו לאחרון לאחר שהקריב שאר האיברים דאינו עולה לבדו אפילו הקריב שלם פטר ליה ר' יוסי, או מיירי שפקע מעל האש וחזר והחזירו: **דברי הכל העלאה אחת היא.** דהא "אותו" כתיב שלם ולא חסר: **ור' יוחנן אמר מחלוקת באבר אחד.** ודכולי עלמא "אותו" אכל אבר ואבר כתיב ומאן דמחייב סבר מוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ חייב דהא מהדרינן פוקעין למזבח דהוו להו חסר, וכי כתיב "אותו" אמוקטרי חוץ כתיב: **ומ"ס פטור.** דנפקא ליה מלא *יביאנו כר' ישמעאל: **לא נחלקו אלא במוקטרי חוץ כו'.** מר סבר חייב דכי כתיב "אותו" למעוטי פחות מכזית אתא שאין הקטרה שלימה וכדדריש ליה לקמן: **פוקעין.** שפוקעין מעל האש: **דלא כר' יוסי.** ט] דכיון דבפנים בני הקטרה נינהו ואע"ג דחסרו, בחוץ נמי י] מיחייב במוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ, אלמא קסבר אבוה דשמואל דרבי יוסי אמוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ פליג: **ויבן נח מזבח.** אלמא יא] אפילו במת יחיד שהיא בחוץ אינה העלאה בלא מזבח: **על הצור.** בלא בנין מזבח לשם כך וקרי ליה העלאה: **גובהה בעלמא.** כדרך כל הארץ שיהא נוח להשתמש ולא לחובת מזבח: **מזבח פתח אהל מועד כו'.** האי קרא דריש ליה ר"ש בת"כ הכי וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' פתח אהל מועד ולא מזבח בבמת יחיד בשעת היתר הבמות ובפ' המעלה בחוץ כתיב: ה"ג חייב יצא מיבעי ליה ה"ק לפיכך בשעת איסור הבמות העלה ע"ג הסלע או על גבי האבן חייב: **יצא מיבעי ליה.** כיון דאמר אין מזבח בבמה בשעת היתר הבמות קאי הילכך "יצא" מיבעי ליה: **ה"ק לפיכך.** הואיל ובבמה בשעת היתר הבמות הויא הקטרה, בשעת יב] איסורו אם העלו על הסלע חייב: **קרן וכבש ויסוד וריבוע.** דקי"ל דמעכבי במזבח המשכן בפרק קדשי קדשים (לעיל דף סב.) מהו שיעכבו בבמת יחיד: **בבמה גדולה.** אף נוב וגבעון שהיו במות ציבור וכל שכן שילה ובית עולמים:

מתני'

שוגג אנוס ומוטעה. קצת קשה אנוס ל"ל קרא פשיטא דאונס רחמנא פטריה ועוד האי אנוס פרט לאומר מותר ותימה ל"ל קרא למיפטריה מכרת כשהוא שוגג פשיטא בר קרבן הוא וי"ל ס"ד אמינא אי לא מייתי קרבן ליהוי בכרת דהא לאחר הבאת קרבן דוקא כתיב "ונסלח לו":

*__והמעלה__ להדיוט פטור. פי' בקונטרס פטור משום העלאת חוץ וחייב משום עובד עבודת כוכבים ואם הזיד בעבודת כוכבים ושגג בהעלאת חוץ אינו מביא על שגגתו חטאת ותימה אמאי יתחייב מעלה לחבירו משום מעלה בחוץ כיון דמזיד בעבודת כוכבים לאו שב מידיעתו הוא דמומר לעבודת כוכבים מומר לכל התורה כולה ובחנם דחק עצמו בקונטרס דמעלה לחבירו אין צריך לחייבו משום עבודת כוכבים כיון דאין מתכוין לשם עבודת כוכבים: **להוציא** שעיר המשתלח. פירוש לאחר הגרלה דקודם הגרלה מיחייב אתרוייהו כדמוכח פרק שני שעירי (יומא דף סב:): **דברה** תורה כלשון בני אדם. בפרק אלו מציאות (ב"מ דף לא:) פירשתי: **אבל** בהמה כתיב. לפיכך העלה כמה אברים זה אחר זה אינו חייב אלא אחת אקמא *מיחייב דאיתיה לכולה בהמה ואאחריני פטור דככר חסרה דמה שהעלה הרי הוא כנאבד ומ"ס אכל אבר ואבר אבל אבר אחד שהעלה לחצאין לכ"ע לא מיחייב אלא אחת ומיחייב אזית קמא ורבי יוחנן אמר מחלוקת באבר אחד דמר סבר מוקטרי פנים שחסרו והעלן בחוץ חייב וכי כתיב לעשות אותו אשחוטי חוץ אבל לא אשחוטי פנים דהא מהדרינן פוקעין ומר סבר פטור כר' ישמעאל דלעיל וקסבר דלא מהדרינן פוקעין [אבל בד' וה' אברים חייב על כל אבר] לכ"ע וא"ת מאי טעמא לא מיחייב אכזית שני נהי דלא מהדרינן פוקעין מ"מ אם מחתך אבר אחד לכמה זיתים חייב להעלות את כולן א"כ הקטרה הוא ואמאי לא מיחייב עלה בחוץ וי"ל דהא *מיחייב להקטיר הכל לאו משום דליהוי חשובה הקטרה בחצי אבר אלא משום דכולה חדא הקטרה היא וכיון שהתחיל בה גומר *אבל אי מהדרי פוקעין שחסרה ונקטרה שאר מזה יש ללמוד דחשיבא הקטרה בחצי אבר וכ"כ שיטה זו ובקונטרס פי' בע"א: **לא** נחלקו אלא במוקטרי חוץ שחסרו והעלן בחוץ מר סבר חייב. פי' בקונטרס וכי כתיב אותו למעוטי פחות מכזית אתא שאין הקטרה שלימה וכדדריש לקמן וא"ת ומאי טעמא בעי קרא למעוטי פחות מכזית היכן מצינו שחייבה תורה בחצי שיעור וחצי זית חצי שיעור הוא דלא מצינו הקטרה להתחייב בפחות מכזית לא לענין מחשבה ושום דבר אלא דוקא גבי שאור ודבש דחייב בפחות מכזית למאן דאית ליה מכה קראי ויש לומר דשמא כיון דמהדרי' פוקעין פחות מכזית הוה אמינא דמחייב בחוץ אי לאו דכתיב אותו: **במאן** מהדרינן פוקעין כו'. הא דמחייבינן בריש פירקין (דף קז.) לר"ע מוקטרי פנים שחסרו והקריבן בחוץ היינו דוקא כגון אימורי או איברי עולה שחסרו דלא מפסלי בהכי אבל מנחה שחסרה וקטרת ולבונה שחסרו דמיפסלי מחמת חסרון פטור כדתנן לקמן (דף קט:) וכולן שחסרו כל שהוא והקריבן בחוץ פטור *וגבי עולה קתני המעלה *(עולת כזית) חייב ומצטרפין לכזית להעלותן בחוץ וליחייב עליהן משום פיגול נותר וטמא (ואימורים ומן האימורין בחוץ חייב) ומשמע בגמרא דבניתותרו מיירי דקתני בברייתא עולה ואימורין אין שלמים ואימוריהן לא

כו א מיי' פי"ח מהלכות מעשה הקרבנות הל' יא ופי"ט הלכה ו:

כז ב מיי' שם פי"ט הלכה יא

שייך מעל"ד

כח ג מיי' פי"ט שם הלכה א:

נושא
בענין איסור חוץ:
חומר העלאה משחיטה
וחומר שחיטה מהעלאה

נושא/מבנה
◇ מח' ר"ל ור' יוחנן בפירוש
מח' התנאים ר"ש ור' יוסי מתי
מחייבין על כל עלייה ועלייה
בחוץ

נ"ל מיחייב דעדיין איתה לכולה בהמה כו' צ"ק

מבנה
⊠ ב' לשונות בעולא בפירוש
של מח' התנאים הנ"ל

נ"ל דמחייב צ"ק

נ"א אבל אי מהדרין פוקעין שחסרה ונקטרה עם השאר מזה כו' צ"ק

נושא
ביאור מח' התנאים אם חיוב
חוץ הוא דוקא במקריב על גבי
מזבח או אפילו על גבי אבן

שיטה מקובצת

א] ת"ד איש מה ת"ל איש איש לרבות:
ב] שאחזו באבר והעלוהו שפטורין ת"ל:
ג] ההוא מאי עביד ליה מיבעי:
ד] הך איש איש דשחיטה נמי ותיבת ההוא נמחק:
ה] להדיוט דחייב מנא ליה נפקא ליה:
ו] אבל באבר אחד:
ז] שחסרו והעלו בחוץ:
ח] במוקטרי חוץ:
ט] יוסי. דאי כר' יוסי כיון דבפנים:
י] נמי ניחייב במוקטרי:
יא] תיבת אפילו נמחק:
יב] איסורן אם העלו:

תת נושא
גדרי במה

נ"א צ"ק וגבי עולה קתני עולה ואימוריהן מצטרפין לכזית להעלותן בחוץ ולחייב עליהן משום פיגול נותר וטמא ומשמע בגמרא דבניתותרו מיירי דקתני וכו'

[קדושין מג.]

* לעיל קז. 9-8 שורות מלמטה

[שם יז: וש"נ]

[לעיל קי: לקמן קט:]

* לרבות גם במוקטרי פנים בר' שלם

הגהות הב"ח

(א) גמ' על האבן חייב יצא מיבעי:

** נושא זה הוזכר לעיל קז. במחלוקת ר' ישמעאל ור"ע
ר' ישמעאל - פוטר
ר"ע - מחייב
אבל על מוקטרי חוץ שחסרו והעלן בחוץ תרוייהו פוטרים

[לעיל סב. לקמן קכ.]

נ"א כזית מן העולה ומן האימורין בחוץ